

EUE Heikka Jenni(UM), Korhonen
Pasi(UM)

16.10.2020

Asia

EU/TSTK/Työ- ja sosiaaliministerien epävirallinen videokokous 13.10.2020

Kokous

TSTK-ministereiden videokonferenssissa 13.10 käytiin kaksi politiikkakeskustelua, työntekijöiden osallistumisesta yritysten uudelleenjärjestelytilanteissa sekä naisten ja miesten tasa-arvoisesta työmarkkinaosallistumisesta

Puheenjohtajamaa DE toi esille yleisenä huomiona, että oli tärkeää, että TSTK-neuvoston rooli COVID19-kriisin hoitamisessa ei unohtuisi. Pj. totesi tekevänsä kokouksen jälkeen yhteenvedon molemmista keskusteluista.

Yleisesti ottaen moni jäsenvaltio korosti, että COVID19-kriisistä johtuvat yritysten rakennemuutoksen on toteutettava siten, että työntekijöiden edustajat osallistuvat johdonmukaisesti ja mielekkäästi. Moni jäsenmaa totesi myös painokkaasti, että COVID-19-kriisin poikkeuksellisia seurauksia ei pidä käyttää tekosyynä työntekijöiden kuulemis- ja osallistumisoikeuksien rajoittamiseen. Ministerit korostivat vastauksissaan olemassaolevan kansallisen ja EU-tason lainsäädännön toimeenpanemisen merkitystä sekä kävivät läpi kansallisia esimerkkejä erityisesti työntekijöiden osaamisen parantamisesta uudelleenjärjestelytilanteissa.

Covid-19 kriisin todettiin lisäksi entisestään korostaneen sukupuolten epätasa-arvoa työmarkkinoilla. Naisten osuus hoivasektoreilla on suuri. Sen lisäksi naiset vastaavat suurelta osin palkattomasta hoivatyöstä perheissä sekä kotityövelvoitteista. Työelämän segregatiota ja kotona tehtävän palkattoman työn epätasaista jakautumista pidettiin merkittävänä esteenä sukupuolten tasa-arvon toteutumiselle työmarkkinoilla.

EU tason toimina sukupuolten tasa-arvon edistämisessä työmarkkinoilla korostui sukupuolten tasa-arvon valtavirtaistaminen mm. Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin toimeenpanoon, Euroopan talouspoliittiseen koordinaatioon (Semester) sekä MMF rakenteeseen ja EU:n toipumissuunnitelmaan. EU:n lainsäädäntötoimet liittyen palkka-avoimuuteen ja nk. pörssiyhtiödirektiiviin saivat tukea. Sukupuolen tasa-arvoa korostettiin myös oleellisena EU:n arvona. Useassa puheenvuorossa peräänkuulutettiin laaja-alaista sukupuolten tasa-arvoon liittyvää keskustelua Neuvostossa. Keskustelun tulisi perustua komission antamaan

sukupuolten tasa-arvostrategiaan. Pj. lupasi lisätä tämän joulukuun TSTK -neuvoston agendalle.

1. Työntekijöiden kuuleminen, tiedottaminen ja osallistuminen yrityksissä sekä työntekijöiden osaamisen parantaminen kansallisin ja EU:n rakennerahastojen toimin COVIC-19 kriisin aiheuttamien yritysten toimintojen uudelleenjärjestelyjen yhteydessä

Puheenjohtaja korosti, että kaikki jäsenvaltiot ovat suurien haasteiden edessä. Puheenjohtajamaa Saksa halusi tuoda tämän tärkeän keskustelun ministereiden debatoitavaksi kahden kysymyksen kautta, ensinnäkin kysymällä, miten jäsenmaat varmistavat, että panostukset osaamiseen sekä EU-rahastojen käyttö tukevat menestyksellistä tuotannon rakenteellisten muutosten strategiaa ja toiseksi, mitkä EU-tason ja kansallisen tason toimet voisivat tukea tavoitetta parantaa työntekijöiden suojelua työntekijöiden kuulemista ja tiedottamista koskevien oikeuksien suhteen COVID-19 kriisiin ja sen talousvaikutuksiin liittyvissä tuotannollisissa uudelleenjärjestelyissä.

Komissaari Schmit sanoi, että pandemian takia työllisyysennusteet olivat erittäin huolestuttavia ja erityisesti matkailusektori- sekä liikennesektori olivat ylläpidettävissä työttömyystilastoissa. Komissaari totesi, että kriisin aiheuttamat muutokset taloudessa saattoivat koskettaa jopa 24 miljoonaa työpaikkaa EU:ssa. Hän korosti, että tulevaisuuden työpaikkojen tulisi olla laadukkaita työpaikkoja ja että työpaikkojen tulisi olla keskiössä Euroopan elpymissuunnitelmassa. Hän lisäsi, että elpymis- ja palautumistukivälineen avulla voitiin rahoittaa työntekijöiden osaamisen päivittämistä ja siten tukea palaamista työelämään. Hän korosti myös nuorisotakuun roolia nuorten työttömyyden vastaisessa taistelussa. Hän mainitsi myös eurooppalaiset yritysneuvostot tärkeinä välineinä.

Ministerit korostivat, että COVID-19-kriisi on vaikuttanut vakavasti Euroopan työmarkkinoihin ja nopeuttanut etenkin vihreään, digitaaliseen ja väestörakenteen muutoksiin liittyviä haasteita. Tämänhetkisenä tehtävänä on siis tarttua pandemian kiireellisiin työmarkkinavaikutuksiin ja samalla lisätä valmiutta pitkän aikavälin digitaalisiin ja vihreisiin muutoksiin.

Ministerit kertoivat kansallisista ponnisteluistaan uudelleen koulutuksen ja ammattitaidon parantamiseksi. Kansallisia toimenpiteiden joukossa ovat muun muassa uudelleen koulutus niille aloille, joilla on enemmän kysyntää, taloudellinen tuki koulutukseen ja lyhytaikaisen koulutuksen helpottaminen. Useat ministerit korostivat yhteistyötä työmarkkinaosapuolten kanssa keskeisenä. Moni jäsenvaltio kiitti käytettävissä olevien EU:n varojen ja aloitteiden, erityisesti Euroopan sosiaalirahaston ja Euroopan globalisaatiorahaston tukea sekä mainitsi SURE-välineen, joka mahdollisti väliaikaisen tuen työttömyysriskien lieventämiseksi hätätilanteessa sekä valtiontukisääntöjen lieventämisen.

Kysymykseen mahdollisista EU:n tai jäsenvaltioiden lisätoimenpiteistä, jotka voisivat auttaa parantamaan työntekijöiden tiedonsaantioikeuden ja kuulemismenettelyjen suojaa rakenneuudistusten yhteydessä, useat ministerit totesivat, että EU:n ja kansallisella lainsäädännöllä tarjotaan jo suojaa, mutta kysymys on tehokkaasta toimeenpanosta.

FI toi omassa puheenvuorossaan esille, sen, että jos kriisi estää normaalit tiedottamis- ja kuulemismenetelmät, olisi löydettävä asianmukaiset tekniset ratkaisut tilalle. Yleisesti Suomi korosti tarvetta suojella ja tukea työntekijöitä keskellä valtavia ja nopeita siirtymiä ja työmarkkinoiden uudelleenjärjestelyjä. Suomessa COVID-19-kriisin haasteisiin puututaan koordinoitusti kansallista ja EU-rahoitusta käytettäessä. Ministeri Haatainen korosti, että osaamistarpeiden ennakointiin perustuva koulutus ja osaamisen kehittäminen ovat keskeisiä tavoitteita sekä nykyisellä että tulevilla

rakennerahastojaksoilla. Suomen tavoitteena on osaamisen kehittäminen työpaikalla yhdessä henkilöstön kanssa. Suomi painotti lisäksi, että työssä oppimista tulisi kehittää tiiviissä yhteistyössä työmarkkinaosapuolten kanssa. Lopuksi Suomi toi esille, että osaamisen kehittäminen tilapäisten lomautusten tai työttömyyden aikana menettämättä työttömyysetuutta on myös tärkeää.

2. Naisten ja miesten tasa-arvoinen työmarkkinaosallistuminen

Puheenjohtaja korosti avauspuheenvuorossa covid-19 kriisin vaikutusten kohdistuvan vahvasti naisiin mm. työelämän segregaaation vuoksi. Pj. totesi naisten kantavan kriisin aikana suurta työtaakkaa niin työmarkkinoilla kuin kotonakin. Positiivisena kehityksenä pj. mainitsi Saksassa tapahtuneen miesten kotona tekemän palkattoman työn määrä kasvun Covid-19 kriisin aikana.

Puheenjohtajamaa oli jakanut keskustelun kahteen eri näkökulmaan. Yhtäältä ministereiltä kysyttiin näkemystä siitä, miten sukupuolten tasa-arvon edistämistä työmarkkinoilla tulisi toteuttaa EU tasolla ja toisaalta ministereitä pyydettiin esittelemään oman maansa parhaita käytänteitä.

Komissaari Dalli painotti naisten työmarkkinoille osallistumisen olevan liian alhainen. Yhtenä keskeisenä pullonkaulana Dalli piti hoivavelvoitteiden epätasaista jakaumaan. Dalli korosti, että siirtymällä palkattomasta hoivatyöstä palkattuun luodaan työpaikkoja, lisätään verotuloja ja luodaan naisille mahdollisuuksia osallistua työelämään. Työ- ja perhe-elämän parempi yhteensovittaminen onkin keskeisen tärkeää. Covid-19 kriisin aikana laajalti käyttöön otettu etätyömalli jäänee hyväksi käytännöksi työmarkkinoille.

Komissaari korosti palkkatasa-arvon merkitystä. Saman arvoisesta työstä tulee saada sama palkka. Komissio selvittää parhaillaan palkka- ja eläkekuilujen juurisyitä. Palkkojen läpinäkyvyys on yksi keskeinen elementti. Komissaarin mukaan tältä osin tarvitaan EU-tasolle juridisesti sitova väline.

Dalli käytti myös vahvan puheenvuoron sukupuolten tasa-arvon lisäämistä pörssiyritysten johdossa käsittelevän direktiiviehdotuksen puolesta. Hän korosti, että direktiiviehdotus on joustava ja sallii poikkeukset niiden maiden osalta, joilla on jo käytössä tehokkaita toimia. Dalli kehotti puheenjohtajaa tekemään kaikkensa määränemistön saavuttamiseksi direktiivineuvotteluissa.

Käydyissä keskusteluissa todettiin Covid-19 entisestään korostaneen sukupuolten epätasa-arvoa työmarkkinoilla. Naisten osuus eturintamassa ts. hoivasektoreilla on suuri. Sen lisäksi naiset vastaavat suurelta osin palkattomasta hoivatyöstä perheissä sekä kotityövelvoitteista. Naisten tuplataakkaa Covid-19 aikana korostettiin käytännössä kaikkien maiden puheenvuoroissa.

Naisten osuuden kasvattaminen työmarkkinoilla edellyttää naisten aseman parantamista työmarkkinoilla. Saatavilla olevien, korkean tasoisten hoivapalveluiden merkitystä painotettiin monessa puheenvuorossa. SE viittasi Barcelonan tavoitteisiin ja peräänkuulutti niiden päivittämistä. Samoin painotettiin tasa-arvoisen perhevapaajärjestelmän merkitystä, tämän edistämiseksi pidettiin tärkeänä työelämän tasapainodirektiivin tehokasta toimeenpanoa. Palkka- ja eläkekuilu nostettiin myös laajasti esille. Naisten taloudellisen riippumattomuuden merkitys painottui erityisesti mm. FR ja NL puheenvuorossa. Useat maat nostivat lisäksi esiin tavoitteiden tai kiintiöiden merkityksen sukupuolten tasapuolisen edustuksen edistämiseksi taloudellisessa päätöksenteossa. Tasa-arvotoimien merkitys talouskasvuun ja Covid-19 kriisistä toipumiseen nousi esille keskusteluissa sekä tutkimustietoon perustuva fakta siitä, että yritykset, joilla on sukupuolten osalta tasapainoinen jakauma ovat vahvoja toimijoita markkinoilla.

EU tason lainsäädäntötoimet palkka-avoimuuden osalta ja pörssiyhtiödirektiivi saivat tukea monelta jäsenmaalta.

Sukupuolen tasa-arvoa (gender equality) korostettiin myös oleellisena EU arvona (mm. FI ja NL). Laaja-alaista sukupuolten tasa-arvoon liittyvää keskustelua perustuen komission antamaan sukupuolten tasa-arvostrategiaan peräänkuulutettiin laajasti. Mm. CZ korosti, että jäsenmaat pyysivät komissiolta erillistä sukupuolten tasa-arvoa koskevaa strategiaa ja kun se nyt on saatu, tulee sen käsitellä neuvostossa.

Huomion arvoista käydyssä keskustelussa oli maiden huolten ja myös toimien samankaltaisuus. Työmarkkinoiden segregatiota pidettiin suurena ongelmana ja monessa maassa on käynnissä tiedonjakamiskampanjoita (awaranses raising) sekä erilaisia koulutukseen liittyviä toimia.

Erot olivat kuitenkin selkeitä mitä tulee itse sukupuolten tasa-arvo käsitteen käyttöön. PL ja BU painottivat naisten ja miesten tasa-arvoa puheenvuoroissaan eivätkä niinkään käyttäneet termiä ”gender” joka on käsitteenä laajempi. HU korosti sukupuolten tasa-arvon mies ja nais -näkökulmaa käyttämällä termiä ”both genders”.

Pj. totesi loppupuheenvuorossa naisten aseman johtotehtävissä nousseen vahvasti esille ja viittasi usean maan korostaneen juridisesti sitovien toimien merkitystä. Tähän sisältyi selkeä viesti siitä, että pj. pyrkii viemään nk. pörssiyhtiödirektiiviä eteenpäin. DE kuuluu asiaa blokkavaan määrävähemmistöön ja on selvää, että paine joka komissiolta ja jäsenmailta tuli, viestitään Berliiniin ja asian käsittely DE pj. kaudella tulee siellä uudelleen harkittavaksi. Pj. lupasi lisätä joulukuun TSTK -agendalle keskustelun komission sukupuolten tasa-arvoa koskevasta strategiasta (jo coreper vaiheessa 12 maata esittivät pj. maalle asiaa koskevan pyynnön)

3. Muut asiat

Lisäksi puheenjohtaja tiedotti ’muiden asioiden’ alla julkisten työvoimapalvelujen tehostetusta yhteistyöstä annetun päätöksen muuttamisesta, jossa instituutioiden välillä saavutettiin sopu sekä komission hiljattain julkaisemasta ehdotuksesta laatia neljäs tarkastus direktiivistä, joka käsittelee syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville tekijöille altistumista työssä. Puheenjohtaja kiitteli sopua julkisten työvoimapalveluiden verkostosta onnistuneeksi ja komissaari Schmit sanoi, että liian moni työntekijä altistuu edelleen syöväälle työympäristössä ja sen vuoksi komissio haluaa päivittää direktiiviä edelleen.

Suomen edustajat

Ministeri Tuula Haatainen, Ministeri Thomas Blomqvist

Asiakirjat

Puheenjohtajan tausta-asiakirjat

Liitteet

Viite

Asiasanat	työllisyys- sosiaalipolitiikka- terveys- ja kuluttaja-asiat -neuvosto
Hoitaa	STM, TEM
Tiedoksi	EUE, OM, UM, VNK, YM
